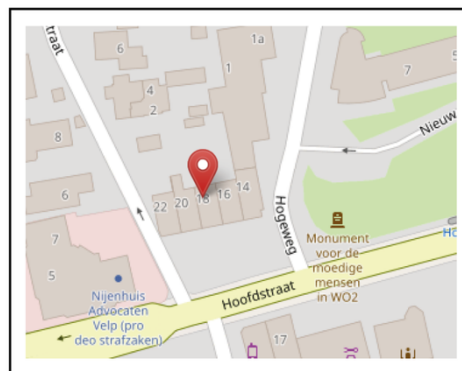

Woonhuizen
Hoofdstraat 14, 16, 18, 20, 22
6881 TH Velp

Monumentgegevens

Monumentnummer 0000310, 0000311, 0000312
0000313, 0000314, 0000316
Inschrijving register 18 november 2008
Kadastrale aanduiding Velp I 1271, I 499, I 498
Velp I 497, I 1097

Historie en ligging:

Dit uit vijf herenhuizen bestaande en als één architectonische compositie opgevat bouwblok werd ca.1876-1878 gebouwd in opdracht van de zalmkweker J.A. Op de Macks. Deze stichtte ca. 1872 aan de Lathumseveerweg 1;3 de "Nederlandsche Vischteelt, Kweek en Visscherij, firma J.A. Op de Macks & Co". Deze voor die tijd unieke kwekerij was tot 1876 in handen van de bovengenoemde firma waarna deze een nieuwe eigenaar kreeg. Op de Macks ging zelf in het herenhuis Hoofdstraat 22 wonen. Deze woonhuizen zijn typologisch en stilistisch vergelijkbaar met verschillende, in dezelfde periode tot stand gekomen, herenhuizen in het Spijkerviertel in Arnhem. Het stedelijke bouwtype is aangepast aan de meer landelijke omstandigheden door over de volle breedte van de voorgevel veranda's (later deels verbouwd tot serre) met bovengelegene balkons toe te voegen. Vermoedelijk bezaten ook de achtergevels ter hoogte van de belétage veranda's of serre's. Deze zijn echter alle verdwenen.

Plattegrond en opbouw:

Deze vijf herenhuizen, elk ter breedte van twee traveeën, zijn elk op een smalle rechthoekige plattegrond gebouwd en bestaan uit drie bouwlagen onder te verdelen in een souterrain, een belétage, een eerste verdieping en een lagere tweede verdieping. Alle gevels met uitzondering van de voorgevel zijn gepleisterd. Ieder pand heeft een afgeplat schilddak gedekt met gesmoorde Tuile du Nord pannen of gesmoorde kruispannen.

De zij- en achtergevels zijn voorzien van een gepleisterde zwart geschilderde plint. De bakstenen gevelvelden van de voorgevels zijn helaas later alle geschilderd en bovendien is zelfs één gevel (nr.22) geheel gepleisterd waardoor het contrast tussen de bakstenen velden en de witgepleisterde pilasters en de overige decoratie enigszins verloren is gegaan. De voorgevels van de huizen hebben op de hoeken gepleisterde pilasters die ter hoogte van het souterrain vlak uitgevoerd zijn, ter hoogte van de belétage geblokt zijn met gebosseerde vlakken, op de eerste verdieping vlak geblokt zijn en op de tweede verdieping voorzien zijn van een verdiept paneel met aan de bovenzijde een diamantkop.

De verdiepingspilasters van het tweede en het vierde pand (nrs. 16 en 20) zijn afwijkend behandeld. De pilasters van de eerste verdieping zijn hier voorzien van diamantkoppen en de pilasters van de tweede verdieping zijn voorzien van cannelures. Voor wat betreft de compositie van de voorgevel van het blok is het schema A-B-A-B-A aangehouden hetgeen inhoudt dat de gevels van de nrs. 14, 18, en 22 identiek aan elkaar zijn (de nrs.14 en 22 zijn gespiegeld ten opzichte van elkaar) evenals de gevels van de nrs 16 en 20.

De voorgevels worden afgesloten door een hoofdstel bestaande uit een om de bovenzijde van de verdiepingsvensters doorgetrokken architraaflijst, een vlak

gepleisterd fries en een sober geprofileerde, vernieuwde kroonlijst. De overige gevels worden afgesloten door een eenvoudige houten gootlijst.

De aan de bovenzijde recht gesloten vensters zijn voorzien van ramen die vrijwel alle in de loop der tijd vernieuwd zijn en een andere indeling gekregen hebben.

Hoofdstraat 14

Voorgevel:

Asymmetrisch ingedeelde gevel van twee traveeën. De oorspronkelijk in de voorgevel gelegen ingang is bij een verbouwing verplaatst naar de rechterzijgevel.

Het souterrain bezit een gewijzigd venster. De belétage heeft een tot serre verbouwde veranda. Het balkon en balustrade zijn vernieuwd. De eerste verdieping heeft twee dubbele balkondeuren. De twee kleine vensters van de tweede verdieping zijn voorzien van stolpramen waarboven enkelruits bovenlichten.

Achtergevel:

De indeling van de huizen in een smalle travee waarin de gang en het trappenhuis en een brede travee waarin de woon- en slaapkamers komt duidelijk tot uitdrukking in de achtergevel. Het souterrain heeft een deur en raam. De belétage bevat een links een breed venster en rechts een smal venster. Deze indeling geldt ook voor de eerste en de tweede verdieping

Rechter zijgevel:

De huidige indeling van deze gevel is vermoedelijk in de jaren vijftig van de 20ste eeuw tot stand gekomen en heeft twee vensterassen. De linkeras bevat op de beletage een vensters met drie gekoppelde ramen, op de eerste verdieping een venster met stolpraam waarboven een enkelruits bovenlicht en tenslotte op de tweede verdieping een kleiner venster met een raam als laatst genoemd. De rechteras bevat een deels in het souterrain en de belétage gelegen ingang deur met tochtportaalje. Hierboven bevindt zich per verdieping, te beginnen bij de belétage, een rond vierruits venster voorzien van een stucmijsting.

Interieur:

Het interieur bevat nog een oorspronkelijk trappenhuis, paneeldeuren en geprofileerde deuromlijstingen, een met wit marmer belegde gang op de belétage en kamers en suite waarvan een nog met een stucrozet.

Hoofdstraat 16

Voorgevel:

De gevelindeling is als boven beschreven doch wijkt af voor wat betreft de belétage die drie traveeën heeft en waarbij de ingang in de rechtertravee gelegen is. Het pand bezit nog de oorspronkelijke veranda met een fraaie houten balustrade met opengewerkte gietijzeren balusters, geplaatst tussen houten posten. In het midden een bewerkt zuiltje dat het bovenliggende balkon ondersteunt. De onderzijde van het balkon heeft een uitgezaagde houten sierlijst. Belétage met oorspronkelijke schuifdeur en schuifraam. Geheel rechts de ingang die een fraaie paneeldeur bevat met twee gietijzeren deurroosters met rijk geornamenteerde middenstukken. De eerste verdieping heeft twee dubbele oorspronkelijke balkondeuren. De tweede verdieping heeft twee vensters met in gewijzigde vorm vernieuwde ramen.

Achtergevel:

Alle vensters zijn voorzien van in gewijzigde vorm vernieuwde ramen. Het linker venster van de belétage is oorspronkelijk met origineel glas.

Interieur:

Het interieur van dit pand bevat nog meerdere oorspronkelijke onderdelen o.a. nog een trappenhuis uit de bouwtijd, een met wit marmer belegde gang, paneeldeuren en geprofileerde deuromlijstingen en een marmeren schoorsteenmantel en eenvoudige geornamenteerde stucplafonds met 2x een stucrozet.

Hoofdstraat 18

Voorgevel:

De gevelindeling is als boven beschreven doch wijkt af voor wat betreft de belétage die inplaats van twee drie traveeën heeft en waarbij de ingang in de rechtertravee gelegen is.

Boven de deur een enkelruits recht gesloten bovenlicht.

Het pand bezit nog de oorspronkelijke veranda met een fraaie houten balustrade met gedraaide houten balusters, geplaatst tussen posten met een diamantkop met in het midden een bewerkt zuiltje dat het bovenliggende balkon ondersteunt en een uitgezaagde houten sierlijst aan de onderzijde van het balkon.

De belétage heeft links een schuifdeur waarnaast een enkelruits schuifraam. Geheel rechts de ingang die een fraaie paneeldeur bevat met twee gietijzeren deurroosters met rijk geornamenteerde middenstukken. De eerste verdieping heeft twee dubbele balkondeuren. De verdieping heeft twee vernieuwde ramen. Alle vensters bezitten nog ter weerszijden persiennes.

Achtergevel:

De achtergevel bezit nog deels vensters met oorspronkelijke ramen. De linker travee heeft een souterrain deuren verder per verdieping een enkelruits schuifraam. De rechtertravee heeft in het souterrain een vernieuwd raam, op de belétage een deels originele balkondeur, op de eerste verdieping een T-schuifraam en op de tweede verdieping een enkelruits schuifraam.

Interieur:

Het interieur bezit o.a. nog een gang met witmarmeren vloer, een oorspronkelijk trappenhuis en enige eenvoudige stucplafonds.

Hoofdstraat 20

Voorgevel:

Gevelindeling als nr. 22. De ramen alsmede de voordeur zijn alle vernieuwd. De veranda is verbouwd tot serre. De balustrade van het balkon is vernieuwd.

Achtergevel:

Alle ramen zijn vernieuwd. Het linker venster van de belétage is bovendien sterk verkleind. De rechtertravee heeft een moderne aanbouw ter hoogte van het souterrain en de belétage.

Hoofdstraat 22

Voorgevel:

Asymmetrisch ingedeelde gepleisterde gevel van twee traveeën. De ingang is gelegen in de linker travee. Het souterrain bezit twee vensters met gewijzigde ramen. De belétage heeft in de linker travee de in een portiek gelegen, middels hardstenen treden te bereiken vernieuwde ingangsdeur. De veranda is verbouwd tot serre. De balustrade van het balkon is vernieuwd in een op de oorspronkelijke balustrade gelijkende vorm. De eerste verdieping heeft twee in aluminium vernieuwde balkondeuren. De ramen van de kleinere vensters van de tweede verdieping zijn eveneens door aluminium ramen vervangen.

Achtergevel:

Alle ramen zijn vervangen door aluminium ramen.

De indeling van de huizen in een smalle travee waarin de gang en het trappenhuis en een brede travee waarin de woon- en slaapkamers komt duidelijk tot uitdrukking in de achtergevel. Het souterrain heeft een deur en raam. De belétage bevat een links een breed venster en rechts een smal venster. Deze indeling geldt ook voor de eerste en de tweede verdieping.

Linker zijgevel:

Deze gevel bevat zes blinde vensters.

Interieur:

Het pand bevat een grotendeels oorspronkelijk interieur met een witmarmeren vloer in de gang, een trappenhuis, kamers en suite met schuifdeuren, marmeren schoorsteenmantels en geornamenteerde stucplafonds.

Reden van plaatsing:

Het blok bezit stedenbouwkundige waarde:

- dit aan de noordzijde van de Hoofdstraat gelegen blok herenhuizen vormt een karakteristiek en beeldbepalend onderdeel van de uit villa's en herenhuizen bestaande bebouwing aan de Hoofdstraat uit de periode voor 1940 (ensemblewaarde).
- het blok is tevens van belang vanwege de ligging in de zichtas van de Stationsstraat (situeringswaarde).

Het blok bezit architectuurhistorische waarde:

- omwille van de gaaf bewaarde hoofdvorm, de redelijk gaaf bewaarde detaillering en het materiaalgebruik.
- het blok herenhuizen is als bouwtype met stedelijke allure uniek voor de gemeente Rheden.
- het blok vormt een typisch en goed voorbeeld van in de trant van het eclecticisme, van rond 1870, gebouwde herenhuizen.
- vanwege in alle panden aanwezige meerdere waardevolle en voor de gemeente Rheden zeldzame interieuronderdelen. Dit geldt in het bijzonder voor Hoofdstraat 22 dat een nog grotendeels oorspronkelijk interieur bezit.

Het blok is van cultuurhistorisch belang voor Velp en de gemeente Rheden:

- vanwege het feit dat een der huizen (nr.22) het woonhuis vormde van de opdrachtgever, de zalmkweker J.A. Op de Macks, die een der eerste grootschalige zalmkwekerijen in Nederland stichtte.

Voldoet aan de basisnormen a en b, alsmede aan de meerwaarden 1b, 1d, 2a, 2c, 2d en 3a. Op grond van bovenstaande voldoet het pand aan artikel 1, sub a, b en c van de gemeentelijke monumentenverordening.

Voorgevels - 2016

Foto: Marjo Hendrix / fotoclub Veluwezoom © CC BY-NC-ND